

ישועות

ג'שנת ג'קל • גליון 136 • התשפ"ב

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" בני-יורק

מי הוא רבך?

פרשתנו פותחת בחיזוריו של בלק בלק מואב לבלעם שתולה בו תקוות מפליגות ורואה בו את הכח היחידי למגור עם שלם, במקום שכל גבורי העולם נכשלו. בלק לא היה היחידי שפנה לבלעם לבקשת עזרה וגם לא הראשון. דמותו של בלעם היתה נערצת על כל אמות העולם ששחו בכחו ובמעלתו, כגדול שבנביאי האמות ומגדולי הפילוסופים בכל הדורות (עין בראשית רבה סה, כ) המונים סרו למשמעתו, חכמים בקשו את עצתו (שם ומכילתא יתרו א ועוד) ומלכים רמי מעלה הריצו לו אגרותיהם (רש"י כב, ה). אותו צעיר מכשר שכחו במוחניו ובקידו היה לחיות טוב בעצמו וגם על הדרך לעשות טוב לאחרים, במקום שיהנה מנעמי העולם הזה בגבולות הטעם הטוב והמועיל ויתכבד בכבוד מלא תכן אמיתי, חי את ההפך ושלשים ושנים שנותיו הקצרות (סנהדרין קו ע"ב) עברו עליו בהרס עצמי, ועל הדרך גם בהרס האנושות ובהיותו כאמור דמות מופת לרבים רוצה ומתנה דרך, הרס וטמא גם את חיייהם של אוכלוסיית העולם. דגמה בולטת לכך היא העבדה שמאז דור המבול, במשך דורות רבים, גדרו האמות את עצמם בעריות, רשומה של המבול ששטף את העולם עקב טמאת חטאים אלו, הרתיע את בני הדורות מאז והרחיק אותם מעברות פריצות, עד שעמד עליהם בלעם הרשע ויעץ להם להפקיר את נשותיהם לזימה ובהשפעתו הרבה נפרצו הגדרות ונתקלקל העולם (ע"פ רש"י קהלת י, יב). בגבור מעשיו הנפשיים התרוקן בלעם מסגלותיו הרוחניים ונותר לקוסם פשוט (עין מדרש בפרשתנו כ, יט) וזמן קצר לאחר מכן נפל בתורו. כל זה כמוכן מתגמד ביחס לסכל הנצחי שעובר עליו בעולם הגמול, ולתמיד נחשב לרשע שפרשעים והגורע שבגורעים. ואמר מר ברביה דרבינא לבנו (סנהדרין שם) שבגוד לאלו המנויים בגמרא כמי שאין להם חלק לעולם הבא, שאין לדרוש עליהם מעצמו לגנאי, באשר לבלעם, כל מה שאתה יכול לדרוש בו לגנאי – תדרוש. בסכומו של דבר מתברר שלבלעם היה הכל ולא נותר לו כלום, ולא זו בלבד אלא אותו "הכל" שהיה לו, הוא שגרר אותו לנפילתו הגדולה והיה לאסונו.

מנגד לדמותו האפלה של בלעם המבטאת את התגלמות הרע, מופיעה דמותו המאירה של אברהם אבינו עליו השלום, האדם הגדול בענקים (מסכת סופרים פכ"א ט ועוד) איש המופת למידת החסד והרחמים. אברהם אבינו החל את דרכו בעולם ללא אפשרויות מפליגות ואף ללא תמיכה מהוריו, ועוד בהיותו במעי אמו רחפה עליו סכנת מיתתו על ידי נמרוד (עין ספר הישר) ולאחר שיצא לאורי העולם, נדרש בכחות עצמו

לגלות את רבונו של עולם. חייו עברו כרדיפות קשות ובעשירה נסיונות, כל רדיפה חשלה אותו וכל נסיון הצעיר אותו במעלה ההצלחה והעלה אותו לדרגות אדירות עם רוחים נצחיים לו ולזרעו לדורותיו, ומנער רדוף ובדרך בעולם, היה לאב המון גוים (בראשית יז, ה) והנערץ ביותר בכל העולם עד לפטירתו "בשיבה טובה זקן ושבע" בגיל מאה שבעים וחמש (בראשית כה, ז) ולמותר לציין שכל השקר שקבל בעולם הזה לו ולכל הדורות הבאים ממנו, הוא כאין וכאפס לעמת התענוג הנצחי בעולם הגמול.

תנאי קבלה פשוטים ונגישים

דעת לנכון נקל, שכאשר מצעת הבחירה בין חיי אברהם אבינו לבין להבדיל חיי בלעם הרשע, יבחר האדם בארח חיי אברהם אבינו וירחק מאורחותיו של בלעם הרשע. אלא שיהיה כאלו שמיד יוסיפו: אכן, אין כמו חיי אברהם לטוב בעולם הזה ובעולם הבא, אבל מי גבר יספון להיות כמוהו, האחד שגלה את בוראו בכחות עצמו והסכים לחיות בתנאי מדבר קשים רק כדי שלווה תמצא קורת גג בימי שרב, שהעובר ושב יוכל להרוות את צמאונו, להנות מארוחה טובה, ולנוח מעמל הדרך. וכי יש אדם בעולמנו שעשוי להלחם נגד ארבעת מלכים גדולים השולטים בכל העולם? וכן על זה הדרך, ככל שסוקרים את מעשיו הפבריים של אברהם אבינו, עלולים להרפות ידים חלילה. אלא שכאשר נתבונן בדברי חז"ל, נוכח שהדרישות מהאדם להקרא תלמידו של אברהם אבינו, ברורות מאד ונתונות לישום בכל דור ובכל תקופה, בכל אדם ובכל מצב ואלו דברי חז"ל באבות (פ"ה מ"ט) "כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו. ושלשה דברים אחרים, מתלמידיו של בלעם הרשע. **עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רכה, מתלמידיו של בלעם הרשע**... מתלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא... אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת..."

לא נאמר כאן שהחפץ להקרא תלמידו של אברהם עליו לחקות את תנאי מגוריו ולחיות במדבר, לצאת למאבקים נגד מלכים, תנאי הקבלה לבית מדרשו של אברהם דורשים את יושומם של שלושת הדברים הנזכרים במשנה, ועל האדם לנהוג את עצמו בהם ולהתאימם לארח חיי מהמקום האישי שלו והתקופה בה הוא חי. המפגש עם הנהגות אלו הם בכל צעדי החיים, עם עצמו ועם זולתו. לדגמה, השמחה בחלקו שהיא ממתת עין טובה באה לידי פטוי

מחפשי הקדוש

"זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

"מה טובו אהליך יעקב משכנתיה ישראל" (כד, ח). יש לזקוק בלשון של "מה טובו", שהיה די לומר "טובו אהליך יעקב".

ויש לומר, שפסוק המזוזה כתבו המקבלים (הקצנטי פרשת נאחמנו) שהוא ז"ל מו"ת, ועוד כתבו שבאמצע האותיות מ"ת נכנס ז"ו וז"ו דהינו מזוזה, והוא גימטריא כ"ו פ"ש המיוחד, והוא שאמרו (זהר פרשת בא דף ל"ו ע"א) כתוב שמי על פתחה, וזה השם מרחיק המנות ומפרידה.

וידוע שפתי נכנסות פטורים מן המזוזה, ולמה פטורים מפני ששם אין מנות ואין צורך להפרידה אלא אדרבא שם יש החיים, ולכן אמר מ"ה טובו ששה גימטריא ס"ח דהינו חיים. ואמר "אהליך יעקב" לפי שהכתוב אומר (מ"ה ז, כ) "תתן אמת ליעקב" שהאף של אמת מצטיירת יו"ו והיא גימטריא כ"ו, והיא סמוכה לאותיות מ"ת ונעשה אמת דקושטא קאי, ומשום חכי אמרו (תענית דף ה' ע"ב) יעקב אבינו לא מת.

כאשר פוגש בבעלי הצלחה ובעלי המעמד הגבוה, כאן עומדת בפניו המשימה לשמוח בשמחתם ולא לחמד את מה שיש להם. אדם שיחנה את עצמו לכהן, נקל לו בחיים, הקנאה לא תאכל בו והחמדה לא תהרס את מצב רוחו. וכאשר הוא פוגש באנשים שנחשבים לשולי החברה או בכאלו הפחות מכשרים ממנו, עומדת בפניו משימת "רוח נמוכה" ועליו לכבדם ולראות בהם מורמים ממנו, כי כשריו, מעמדו והצלחותיו הם מתנות שמים שנתנו לו כדי להועיל לאחרים בעולם הזה, ויתכן שאלו אותם בריות היו מקבלים מתנות וכשורים אלו, היו נוהגים בהם טוב ממנו ומועילים יותר לתקון העולם, וכאשר נחשף לתאוות, לדגמה מאכלים משבחים וכל פיוצא בכל תאוה, בעל "נפש שפלה" ירסן את עצמו וידע להציב גבולות כמה להנות ומתי לפרש לפני שהתאוה תכבש אותו ותשבש את תקינות חיי בהתמכרות ותלות. כאשר אדם חי בדרך זו חיי מתנהלים על מי מנוחות, אף פעם לא חסר לו כי יודע שכל מה שיש לו זה מהשם יתברך, ואם השם נתן לו מדה מסוימת, זו הטובה ביותר עבורו וכל תוספת עשויה לשבש את חיו. לפיכך לא ירדף אחרי הנאות העולם הזה. וגם יחסי עם הבריות יועילו לו בעולם הזה ובעולם הבא, וכמים הפנים לפנים, כיון ששמח בשמחת הזולת ומכבד כל אדם, הבריות שמחים גם הם בשמחתו וגם הם מכבדים אותו. ואדם המכבד בעולם הזה, זוכה שגם בעולם הבא מכבדים אותו.

כאן לא שייך ירידת הדורות ועל אף פער אלפי השנים בינו לבין אברהם, יכול להחשב לתלמיד

בדייק כפי שהיה נחשב אילו היה בתקופתו של אברהם. ועל אף שתנאי החיים השתנו מאז אברהם אבינו, הלב והמדות נשארו אותו דבר, וגם אז וגם כיום נדרש האדם לשלושה מדות אלו להסתפק בשלו ולקצר את הזולת ולהמנע מתאוות אפילו מתרות, מצב שיעניק לו חיים משחררים, ללא תלות באחרים או בתאוותיו שלו. וכשם שהדרך להקרא תלמידו של אברהם אבינו עוברת בחנוך עצמי לעשיית טוב, כך הדרך, בקלות יוכל האדם להקרא תלמידו של בלעם ולשבת במחצתו רחמנא ליצלן. לדגמה, עין הרע – כאשר רואה בזולת דבר טוב, ולבו הומה בטענה מדוע הוא קבל ואני לא, הוא מצליח ואני מפסיד וכדומה, ככל שהמחשבות הללו מלות את האדם ועל פיהם מפרש את שלפניו, חיייו הופכים לסייט ואינו מוצא נחת ברכוש שבגדו, כי עיניו על אחרים, דעת לבנו נקל כמה מרים חיי של זה בעולם הזה וזה מעבר למה שממתין לו בעולם הבא. והמדה הרעה של רוח גבוהה, פוגשת את תלמידו של בלעם בהמצאו בחברת בריות שלדעתו פחותים ממנו, שמחמת גבהות לבו מיד יציב גבולות בינו לבינם. פמוכן שהבריות רואים בו גאה סרוח ויחזירו לו באותה מטבע של התנהגות. אף ברירה לא חפצה בהצלחתו של המתנשא עליה. בעל רוח הגבוהה עלול להקלע למצב שמרי נפש יבחנו את צעדיו וימתו או יכינו שעת כשר להפילו ולהגותו מן המסלה, משום שאינם יכולים לסבל שאדם שמתגאה על ראשם ימשיך לחיות עמם באותו עולם. ומלבד עונשו בעולם הזה שיקחו ממנו את כשוריו המיחדים, או גרוע מזה, כשוריו יביאוהו לאסונו, גם באחריתו יהיה נבל. וכן רוח גבוהה, שבעת שבאה לו הנאה, לדגמה מאכלים משבחים, במקום להנות במנוח הנכון, משתדל למצות את התאנה עד תם, והתשלום לזה היא מחושים ומחלות, שפידוע באות מרובי אכילה ושתייה ושאר תענוגות. והנפש לא תמלא וכדי למלא את רצונו מבזבז את חיי להגשים את שאיפותיו קצרי המועד, במקום להשקיע את חיי בצבירת חקמה אמתית ואסיפת זכיות שיתממשו בעולם הנצחי, מהם יפרנס את חיי האמתים. וכדי שלא להיות לבד ובדרך בשפלותו, יחפש שתפים לדעה, יגרר אותם אחריו ויפילים יחד עמו לבאר שחת.

האם יתכן גם זנים?

האם יתכן להיות גם תלמיד אברהם וכד בכד גם תלמידו של בלעם? נראה שכן. יתכן שיש לאדם עין טובה אך גם נפש התאבה לתענוגות. אולי אפילו יתכן שבעין הטובה עצמה, יש לו בחינה של אברהם ובחינה של בלעם, על דרך המשנה באבות באותו פרק (משנה יג) "ארבע מדות בנוחני צדקה. הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים, עינו רעה בשל אחרים. יתנו אחרים

והוא לא יתן, עינו רעה בשלו. יתן ויתנו אחרים, חסיד. לא יתן ולא יתנו אחרים, רשע" הרי שבין החסיד לרשע יש גם ממצע של בעל עין טובה בשלו ועם זאת עין רעה בשל אחרים וההפך. ויתכן ללמוד מכאן, שעל האדם להשתדל לתקן את עיניו מן השרש, להסתפל על פלליות הבריאה בעין טובה, כך ישמח לתת ולהעניק לאחרים וישמח גם בראותו אחרים עושים זאת, שהרי בתכלית הדרך שכלם יהנו ולכלם יהיה טוב, ולא רק ספוק עצמי מהנתינה. הבאנו דגמה של עין טובה, כי כאשר לרוח הגבוהה, המתנשא על הזולת, גם אם הוא מעניק לו בעין טובה, נראה שבית מדרשו העקרי של זה הוא אצל בלעם. וכן על זה הדרך. כל פרט דורש התבוננות וחייה לשלמות, שבזה יהיה לו שלום בעולם הזה ובעולם הבא מבלי שתהיה לו קשר עם אותה אסכולה ארוכה שחברה אנשי דמים ומרמה ומשפנה בשחת.

עצות לחיים טובים

כאמור, מדותיו של אברהם אבינו הם ערכה לחיים טובים בעולם הזה ובעולם הבא והם דורשים חנוך עצמי. ובספרים הובאו כמה עצות בזה: למוד בספרי מוסר וספרי יראים המדברים בחיבות האדם ובמעלותיו ובסונו התאוות. רחוק מחברה רעה וממספרי לשון הרע ובעלי מחלקת שהשפעתם רבה על האדם לרכל על הזולת ולהסתפל על הבריות בעין שלילית, כמו כן רחוק מבעלי תאוות, שהשהיה במחיצתם עשויה להשפיע על רחב נפשו של האדם. והשהיה בין צדיקים אמתים, משפיעה טוב לאדם להתחייס לכל אדם פניח ומיחד. **להחשיב את ערך המעשים בדרך נכונה.** להבין בפנש שפנין שלכל אדם בכל מעמד מגיע יחס טוב והוגן, כאשר התחייס אליו בכבוד, עשית את הדרך הנכון גם לזולת וגם לעצמך. שימת לב ראוייה, תועיל לאדם ותדרבן אותו לנהג כך במפגשים הבאים עם זולתו. כאשר ראובן מאיר פניו לשמעון ונוהג עמו בכבוד האדם, ראובן אינו מודע למתחולל בלבו של שמעון, הוא אינו בוחז לב וכליות. ברבים מן המצבים שמעון גם לא מסגיר את המתחולל בלבו באותה שעה ולכן ראובן חושב בעצמו: מה כבר אמרתי ומה כבר עשיתי, האם ההארת פני יש חשיבות כלשהי לשמעון? אבל באמת ראובן עשה המון לשמעון מבלי שיהא מודע לכך. גם אם שמעון יחוש בזה, הוא לא יבטא את רגשותיו כלפי ראובן, כי אין דרכם של הבריות לגלות מסתרי לבם, בפרט כאשר קים בהם חשש שהדבר יציג אותם כנזקקים הדורשים תשומת לב מאחרים [על אף שאין לה אדם בעולם שאינו זקוק להארת פנים ולמילה טובה...]. מעתה, המשימה ביד ראובן לדעת שגם אם אינו רואה תוצאות מידיות וסגר לבו של שמעון לא נפתח כלפיו, ידע שהשפעתו היתה

רבה לנפשו של שמעון. וכאשר יאמין בכך, גם בפעם הבאה כאשר יפגש את שמעון או את לוי וכל אחד אחר, יאיר להם פנים. ובעתיד, ככל שיתמיד גם יזכה לראות בתוצאות. לפעמים אנשים חוזרים פעבור זמן רב ומודים בפה מלא שאותה הארת פנים ונתינת הכבוד שהעניק להם פלוני, רומם את רוחם וסייע להם להתקדם הלאה בחייהם. והרחבתו בזה בעבר בעבודת שונות. וכן בעמידת הנסיון עם "נפש רחבה", בעת המפגש אם נסיונות של תאנה, יבין שפאשר פרש מהתאנה, הועיל לגופו ולנפשו תועלת מרבה. והספוק מרסון התאנה תסייע לו במפגש הבא, לעמוד בה ולא להגרר אחריה.

מביאים משם בעל ה"בית אהרן" מקרלין זיע"א, שפאשר נשאל מדוע לא רואים התעלות גדולה בעבודת השם יתברך ובפרישות נכונה בדורות הללו מכפי שהיו רואים בדורות הקודמים? השיב, שלפנים, בהיותו בחור צעיר, בשעה שחזרו מהרחוב בלי מכשול של ראייה אסורה וכדומה, היינו יוצאים בזמר ובהלל ומודים להשם יתברך שזכה אותנו להשמר מהמכשולות שברשות הרבים, והדבר גרם להחשיב את המאמץ בשטחים אלו ולקצר את הענין, כך שגם בפעם הבאה הבינו בנפשם את גדל חשיבות הענין ונשמרו ביותר שאת. דברים אלו אמר אדם קדוש שכל כלו היה קודש לעשית רצון השם ומחו היה שקוע כל העת בדברי תורה. ואם הוא ידע לקצר פעלות אלו ולשמוח שלא נכשל, על אחת כמה וכמה שהדבר נצרך לנו, שאין אנו ליקר כל פעלה טובה, נעמידה בנסיון, ובזה נקבל כח והמרצה לעמוד בה גם בפעם הבאה. והדברים אלו נכונים גם לתאנה אסורות וגם לתאנה מותרות כאשר באות בהפניה, כאמור. וכתלמידו של אברהם אבינו אתה מחייב רק להשם יתברך ולא לאף ברירה אחרת, ולכן אין לצפות מהזולת שיחזיר לך בכבוד כפי שאתה נהגת בו, אלא שהעקר שהשם יתברך יהיה מרצה ממעשיך והוא דורש ממך עין טובה, רוח נמוכה ונפש שפלה. וכד בכד עם כל עצה יש להרבות בתפלה להשם יתברך שיורה אותנו בדרך האמת ויבון את ארחותינו לעשות רצונו בלבב שלם. ויהי רצון שנוקה להיות במחיצת אברהם אבינו עליו השלום, ונוקה לישר דרכינו בעין טובה וברוח נמוכה ובנפש שפלה, להיות מעבדי השם הנאמנים הנאמרים עליהם ישראל אשר בך אתפאר, להטיב עם הבריות ויטיב לנו בזה ובבא. ולרפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל ובפרט לשושנה בת טובה לארך ימים ושנות חיים מאשרים בבריאות איתנה בכל אבריה וגידיה, אמן כן יהי רצון.

מישיחות המגידים שליטי"א
הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)
שבת שלום ומברך

<p>חדש תמוז – מסגל לזכרון</p> <p>מוכא בפפרים הקדושים – תמוז ראשית תבות זמני תשובה ממשמשים זכאים. גם פתב ב"לקוטי מוהר"ן" (קפא סימן ריו) "זכרו תורת משה" (סוף מלאכה) ראשית תבות תמוז חסר ואו, כי אז בתמוז צריכים להמשיך הזכרון לתקן השבחה. (ענין שם). וידוע תמוז מקביל לראש השנה – שהוא יום הזכרון.</p>	<p>הפיל לעזרת האדם</p> <p>ברא הבורא ית"ש את הפיל בגוף חסון וזקן, כפי הנצרך לו ולקיומו. בעבר (וגם בימינו במקומות שונים בעולם) היה הפיל משמש את האדם ומסייע לו ברכיבה, נשיאת משאות כבדים ביותר, עקירת מכשולים והכשרת הקרקע לבניה ועוד שמוששים רבים. בימי קדם היו גם מכשירים את הפילים למלחמה.</p> <p>לעילוי נשמת דוד בן זאב ובתיה זיל נלביע י"ג תמוז ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אב בית דין מקודש רבי מרדכי קורקוס זיע"א אבי מרקס ת.נ.צ.ב.ה. להעלאת יונה בן בנימין • ענבל בת דבורה לויפאת מלכה בת מארי ורחמונה • שלום בן אסתר • נועם בן דוד • דבורה בלומה בת פרינה • לייזג הגון עמרם בן סוניה • אברהם בן רחל • אברהם דוד בן חנה חנינה • אליהו מכלוף בן הרב הגאון יוסף חיים • לעילוי נשמת יקות רוחה בת זימול עיזה ע"ה. פליסיה בת מרים ע"ה. נתנאל יאיר בן הרב ניסים.</p> <p>נעו לחודיד באנתר בית הנסנת www.hv5t.org לתרומות ותצחות info@hv5t.org אפרנים ורחיה עובדיה ה"ו ט"ז 3475998229. תנועות, תנועות וקולגת תלנין באיטלי mas819514@gmail.com</p>
--	---